

สมาธิ : การสร้างสรรค์ประติมากรรม
เพื่อการเชื่อมโยงกายกับจิตให้สงบนิ่งนำมาซึ่งความสงบ

MEDITATION: CREATING SCULPTURE TO CONNECT
THE BODY AND MIND TO BE CALM, LEADING TO PEACE

อัษฎาเชษฐ์ เทชะวรรณนท์*

USSAHDAHCHET TECHAVARANON

(Received: August 17, 2023; Revised: October 17, 2023; Accepted: April 25, 2024)

บทคัดย่อ

ผลงานสร้างสรรค์ “สมาธิ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวเพื่อการเชื่อมโยงกายกับจิตให้สงบนิ่งนำมาซึ่งความสงบ โดยการศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร และข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตมาสนับสนุน สิ่งที่ศึกษาค้นคว้านั้นพบว่าในการทำสมาธิเป็นศิลปะอันลึกซึ้ง เป็นความมหัศจรรย์ทางจิตวิญญาณ เป็นโลกแห่งความสงบนิ่ง และการทำสมาธินั้น ทำกันอย่างกว้างขวาง ผู้คนต่างเห็นคุณค่าในการทำสมาธิ มีแนวโน้มในการปฏิบัติมากขึ้น และได้้นำการทำสมาธิเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดจิตใจตั้งมั่นอยู่ในเรื่องที่กำลังทำอยู่ในขณะนั้น สมาธิสามารถนำไปใช้ได้กับทุกอย่าง เช่น การเรียน การทำงาน และอื่น ๆ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการกระทำนั้น ๆ ซึ่งผู้สร้างสรรค์เลือกรูปแบบของผู้ปฏิบัติการณ์นั่งสมาธิมาเป็นต้นแบบทางความคิด โดยการนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานประติมากรรมลอยตัวในรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะตน โดยสรุปผลจากการสร้างสรรค์พบว่า แนวคิดใหม่ของผู้สร้างสรรค์ได้นำการทำสมาธิ สามารถนำไปสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวที่มีความพิเศษได้ คือ สามารถมองเห็นประติมากรรมลอยตัวที่ดูคล้ายกับทำนั่งสมาธิในรูปแบบเดียวกันทุกด้าน

คำสำคัญ : สมาธิ กาย จิต สงบ

Abstract

The creation of the sculpture "Meditation" aims to create floating sculptures that connect the body and mind, promoting calm and leading to peace. According to research from books, internet sources, and documentary articles, I have learned that meditation is a profound art. It represents mental

* นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

astonishment and a world of peace. Meditation is widely practiced, and people have discovered its value, with its popularity rising. Meditation eases the complications and confusion in our daily lives. By practicing meditation, we can focus on one thing at a time without being distracted. Meditation can benefit studies, work, and other aspects of life. We can concentrate and accomplish tasks effectively through meditation. I have used the role of people who meditate as my conceptual model and adapted the research to create the Round Relief Sculpture in my own style. In conclusion, from the creative work, I have found that meditation patterns can shape the Round Relief Sculpture, which can incredibly be perceived as representing meditation from all aspects.

Keywords: Meditation, Body, Mind, Calm

บทนำ

ตั้งแต่ในอดีตสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเรียบง่ายเอื้อเพื่อแผ้วถางซึ่งกันและกัน ผู้คนต่างยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรไมตรีต่อกัน คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เข้าวัดทำบุญ ตักบาตร ก่อพระทราย ถวายสังฆทาน รวมไปถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งพิธีโกนผมจุก โกนผมไฟ พิธีมงคลสมรส ขึ้นบ้านใหม่ พิธีฉาบปูนกิจศพ เป็นต้น เรียกได้ว่าตั้งแต่เกิดไปจนกระทั่ง ลากจากโลกนี้ไป คนไทยพุทธทั้งหลายต่างผูกพันกับพิธีกรรมเหล่านี้ ปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กัน มาชั่วลูกชั่วหลานจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงการพึ่งเทศน์ฟังธรรม การปฏิบัติธรรม และการทำสมาธิวิปัสสนา

การนั่งสมาธิมีมาช้านานเมื่อหลายพันปีก่อน แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ได้ด้วย วิธีการเจริญภาวนานั่งสมาธิ การเริ่มต้นกำเนิดการนั่งสมาธินั้น มีเป้าหมายหลักคือ เพื่อบรรลุการเจริญภาวนาและเข้าถึงพลังอันลึกลับแห่งชีวิต การนั่งสมาธินั้นทำให้ผู้ปฏิบัติ มีจิตใจตั้งมั่นและแน่วแน่ จดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน เกิดความสงบ ความรู้สึกตัว มีสติรู้อยู่ตลอดเวลา การนั่งสมาธิมีความสำคัญ เกิดประโยชน์ และเป็นผลดี กล่าวคือ ผลดีต่อตนเองทั้งด้านสุขภาพจิต ช่วยส่งเสริมให้คุณภาพของจิตใจดีขึ้น คือ ทำจิตใจ ผ่องใส สะอาด บริสุทธิ์ สงบ เยือกเย็น ปลอดโปร่ง โล่ง เบาสบาย มีความจำและสติปัญญาดีขึ้น ทำอะไรคิดอะไรได้รวดเร็ว ถูกต้อง เลือกคิดแต่ในสิ่งที่ดีเท่านั้น รวมทั้งด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยทำให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี กระฉับกระเฉงกระปรี้กระเปร่า มีความสง่างามแผ่ มีผิวพรรณ ผ่องใส มีความมั่นคงทางอารมณ์ เยือกเย็นและเชื่อมั่นในตนเอง และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ส่วนผลดีต่อครอบครัว ช่วยทำให้ครอบครัวมีความสุขเพราะสมาชิกในครอบครัว

เห็นประโยชน์ของการประพติธรรม สำหรับผลดีต่อสังคมและประเทศชาติ ช่วยทำให้สังคมสงบสุข ทำให้เกิดควมมีระเบียบวินัย สำหรับผลดีต่อศาสนา คือ ช่วยทำให้เข้าใจพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและรู้ซึ่งถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา และทำให้เกิดศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัย และจะเป็นกำลังส่งเสริมทะนุบำรุงศาสนา (สุนีย์ สัจจาไชยนนท์ และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2560, น. 254) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้สร้างสรรค์เกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวในรูปแบบและทรรชนะใหม่ ในมุมมองของผู้สร้างสรรค์ เรื่องของการทำสมาธิ และได้กำหนดเป้าหมายในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัว ที่มีลักษณะและรูปแบบที่มีความพิเศษเฉพาะตัวด้วยกระบวนการทางศิลปะ โดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของการทำสมาธิ นำผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลหลัก เพื่อเป็นแนวทางในการนำองค์ความรู้ที่ได้มาทั้งหมดไปสู่วงการศิลปะและสังคมทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์ประติมากรรมลอยตัว “สมาธิ” เพื่อการเชื่อมโยงกายกับจิตให้สงบนิ่งนำมาซึ่งความสงบ

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำผลการวิเคราะห์รูปแบบท่าทางการนั่งทำสมาธิไปใช้ ประกอบกับการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวในแนวทางและรูปแบบใหม่ของ ผู้สร้างสรรค์ ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและการวิเคราะห์จึงมีได้เป็นการตอบคำถามในเชิงลึกในการทำสมาธิ หากแต่เป็นการนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และทรรชนะใหม่ของผู้สร้างสรรค์มานำเสนอทางผลงานประติมากรรมลอยตัวนี้เท่านั้น

ขอบเขตด้านเทคนิค วิธีการนำเสนอ

วิธีการนำเสนอ ผู้สร้างสรรค์ใช้งานประติมากรรมลอยตัวในการถ่ายทอดแนวความคิด โดยการใช้รูปแบบท่าทางการนั่งทำสมาธิ ที่ทำให้รู้สึกถึงความสงบนิ่ง

ขอบเขตด้านการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัว

ในส่วนของการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัว ในเรื่องของรูปแบบ ที่นำมาใช้เป็นสื่อในการสร้างสรรค์ โดยกำหนดท่าทางการนั่งทำสมาธิให้มีความเรียบง่าย และสามารถมองเห็นได้ในทุกด้าน ในรูปแบบเดียวกัน

กระบวนการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวนั้น เริ่มจากค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทำนงสมาธิ จนกระทั่งนำไปสู่การสร้างภาพร่างต้นแบบที่มีความหลากหลายรูปแบบ และคัดเลือกรูปแบบที่ตรงกับความคิดมากที่สุด นำไปสร้างเป็นผลงานประติมากรรมลอยตัวทดลอง โดยการนำดินน้ำมันมาปั้นตามแบบร่าง เพื่อความชัดเจนทางความคิด และคัดเลือกผลงานทดลองที่คิดว่าดีที่สุดนำไปเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวผลงานจริง โดยมีรายละเอียดดังนี้

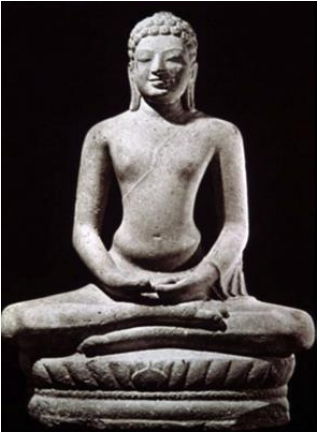
1. การรวบรวมข้อมูล

ผู้สร้างสรรค์รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และข้อมูลสารสนเทศในประเด็นหลัก คือ การนั่งสมาธิ รวมถึงอิทธิพลที่ได้รับจากผลงานประติมากรรมลอยตัวของศิลปินไทย และศิลปินต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ศิลปินไทยที่สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัว โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

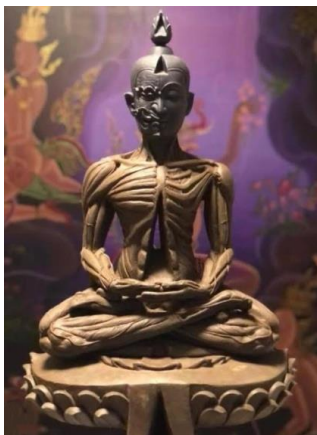
1.1 การนั่งสมาธิในทางพระพุทธศาสนานอกจากการทำให้เกิดความสงบนิ่งของจิตใจ หรือประโยชน์อื่น ๆ แล้ว ยังมีจุดประสงค์ในด้านการวิปัสสนา เช่น อานาปานสติ คือ การพิจารณาลมหายใจเข้า ออก และตระหนักรู้ถึงปัจจุบันขณะอยู่ตลอดเวลา สมาธิเป็นหลักธรรมข้อหนึ่งที่ปรากฏใน “ไตรสิกขา” คือ ศีล สมาธิ และปัญญา การจะพัฒนาสมาธิให้เกิดขึ้นมีได้นั้น ต้องมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาศีลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมาธิ และต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาปัญญา (กาญจนา หาญศรีวรพงศ์ และพระมหามิตร จิตปัญโญ, 2562, น. 289)

1.2 ผลงานประติมากรรมลอยตัวที่เกี่ยวข้องกับการนั่งสมาธิ มีศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวเกี่ยวกับการนั่งสมาธิในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งศิลปินแต่ละท่านได้ถ่ายทอดผลงานประติมากรรมลอยตัวให้ออกมาเป็นท่าทางของการนั่งสมาธิเท่านั้น และเป็นแนวความคิดส่วนตัวของศิลปินเองทั้งสิ้น

ตารางที่ 1 ผลงานประติมากรรมลอยตัวที่เกี่ยวข้องกับการนั่งสมาธิ

ลำดับที่	ชื่อผลงาน	ผลงานประติมากรรมลอยตัว
1	ชื่อผลงาน : รูปปั้น “ทรมป์” นั่งสมาธิ สอนคติเรื่องการ “ปล่อยวาง” เจ้าของผลงาน : นายฮง จินฉือ ศิลปินชาวจีน	 ที่มา : ฮงจินฉือ (2564)
2	ชื่อผลงาน : พระพุทธรูปปางสมาธิ ประติมากรรมศิลปะขอม เจ้าของผลงาน : -	 ที่มา : สุภัทรดิศ ดิศกุล (2532)
3	ชื่อผลงาน : พระพุทธเจ้าปางสมาธิ ประติมากรรมศิลปะอินเดีย เจ้าของผลงาน : -	 ที่มา : โปธิสิขาลัย (2554)

ตารางที่ 1 ผลงานประติมากรรมลอยตัวที่เกี่ยวข้องกับการนั่งสมาธิ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อผลงาน	ผลงานประติมากรรมลอยตัว
4	ชื่อผลงาน : ผู้แสวงหาการหลุดพ้น เจ้าของผลงาน : มานพ สุวรรณปิ่นทะ	 ที่มา : มานพ สุวรรณปิ่นทะ (2564)
5	ชื่อผลงาน : พระพุทธบำเพ็ญทุกรกิริยา เจ้าของผลงาน : ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ	 ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ (2559)
6	ชื่อผลงาน : สมาธิ เจ้าของผลงาน : ศาสตรเมธี นนทิ วรรณ จันทนะพะลิน ศิลปินแห่งชาติ	 ที่มา : นนทิวรรณ จันทนะพะลิน (2556)

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

2. วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลงานประติมากรรมลอยตัวของศิลปินไทยและต่างประเทศ ที่สร้างสรรค์มาจากแนวความคิดส่วนตัว ในประเด็นการกำหนดแนวความคิด รูปแบบวิธีการและองค์ประกอบ จัดรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ เพื่อสรุปเนื้อหาสาระใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลที่สำคัญดังนี้

2.1 ผลงานรูปปั้น “ทรมป์” นั่งสมาธิ สอนคติเรื่อง “การปล่อยวาง” ของนายฮง จินฉือ ศิลปินชาวจีน เป็นผลงานประติมากรรมลอยตัวประธานาธิบดีทรมป์ ซึ่งประธานาธิบดีทรมป์ บุคลิกภายนอกดูอารมณ์ร่อน แต่นายฮง จินฉือ กลับทำเป็นผลงานประติมากรรมลอยตัวที่อยู่ในท่านั่งสมาธิที่สงบนิ่ง ซึ่งขัดแย้งกับบุคลิกของประธานาธิบดีทรมป์ ทำให้เป็นที่ขบขันของผู้คนทั่วไปเมื่อได้พบเห็นผลงานนี้

2.2 ผลงานพระพุทธรูปปางสมาธิ ประติมากรรมศิลปะขอม เป็นพระพุทธรูปแกะสลักด้วยหินทั้งองค์ มีความงดงามขององค์พระพุทธรูปที่สง่างาม แกะสลักแบบเรียบง่าย ไม่มีรายละเอียดของร่องรอยจีวรมากนัก ประทับบนฐานที่แกะสลักเป็นดอกบัว และพระพักตร์ที่ดูมีเมตตา ให้ความรู้สึกสงบนิ่ง

2.3 ผลงานพระพุทธรูปปางสมาธิ ประติมากรรมลอยตัว เป็นศิลปะคันธาระ ประเทศอินเดีย เป็นพระพุทธรูปนั่งสมาธิอยู่ในอาการสงบนิ่ง แกะสลักด้วยหินแกรนิต ซึ่งมีความงดงามของใบหน้าตามแบบศิลปะอินเดีย และมีความละเอียดอ่อนของจีวรที่ดูพลิ้วไหว

2.4 ผลงานผู้แสวงหาการหลุดพ้น ของมานพ สุวรรณปิ่นพะ เป็นประติมากรรมลอยตัวที่มีรูปร่างของคนที่กำลังนั่งสมาธิมองเห็นกล้ำเนื้อในทุกส่วนของร่างกาย ส่วนกลางของหน้าอกจนถึงหน้าท้อง เจาะทะลุจนสามารถมองเห็นผ่านไปถึงด้านหลังได้อย่างชัดเจน

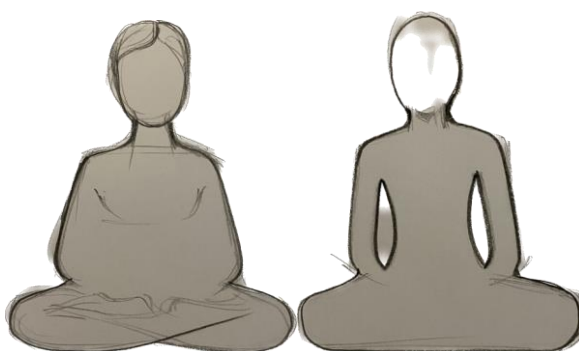
2.5 ผลงานพระพุทธรูปบำเพ็ญทุกรกิริยา ของธงชัย ศรีสุขประเสริฐ เป็นประติมากรรมลอยตัวพระพุทธรูปปางสมาธิ ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาอยู่ในอาการสงบนิ่ง ประทับอยู่บนฐานดอกบัวที่มีความละเอียดอ่อนงดงาม ทำด้วยโลหะสีทอง ผลงานมีความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปิน

2.6 ผลงานสมาธิ ของนนทิวรรณ จันทนะพะลิน เป็นผลงานประติมากรรมลอยตัวในรูปแบบของคนที่กำลังนั่งสมาธิ 2 มือวางประสานกันอยู่บนหน้าตัก รายละเอียดบนใบหน้ายังคงมีความชัดเจนของใบหน้าคน และมีลักษณะอมยิ้มเล็กน้อย บอกถึงความปิติสุข อิ่มเอมใจ ในส่วนของลำตัวนั้นได้ถูกตัดทอนรายละเอียดลง แต่ยังคงสื่อถึงอาการของคนที่นั่งสมาธิอย่างสงบนิ่งได้

3. สังเคราะห์รูปแบบศิลปะสร้างจินตภาพ

เป็นการนำข้อมูลที่ได้ค้นคว้ามาทั้งหมดแล้วนั้น นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มา รวมถึง ทรศนะใหม่ของ ผู้สร้างสรรค์ นำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรมลอยตัวต่อไป ซึ่งในขั้นตอนของการสร้างสรรค์ประติมากรรมลอยตัวนั้น ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ไว้เพื่อเป็นกรอบของแนวทางในการปฏิบัติ และยังเป็น การแสดงให้เห็นถึงที่มาของความคิด ที่ได้จากการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ จนกระทั่ง ตกผลึกทางความคิดและทำให้เกิดเป็นทรศนะใหม่ในการสร้างสรรค์ ผสมผสานให้เข้ากัน กับรูปแบบ วิธีการ และกระบวนการในการสร้างสรรค์ ซึ่งได้กำหนดการดำเนินงานต่าง ๆ ไว้ดังนี้

3.1 ทำภาพร่าง (Sketch) เป็นขั้นตอนแรกในการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรมลอยตัว และเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพื่อค้นหารูปลักษณ์เฉพาะตัวของ ผู้สร้างสรรค์ นั่นก็คือในการที่จะสร้างภาพร่างต้นแบบขึ้นมาได้นั้น จะต้องมีการกำหนด ความหมายและแนวความคิด ขนาด สัดส่วน รูปร่างรูปทรง และทัศนธาตุ วิเคราะห์ข้อมูล ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการนั่งสมาธิ นำมาผสมผสานกับทัศนธาตุส่วนตัว การกำหนดภาพร่าง ต้นแบบหยาบ ๆ ในระยะเริ่มแรกนั้น ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้ลักษณะท่าทางของคนที่กำลัง นั่งสมาธิ เพื่อถ่ายทอดจากภาพที่เกิดขึ้นมาในจินตนาการ ให้สามารถมองเห็นเกี่ยวกับการนั่งสมาธิในรูปลักษณ์ต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งจะทำให้ ผู้สร้างสรรค์ สามารถนำมาสร้างสรรค์ได้ดังนี้

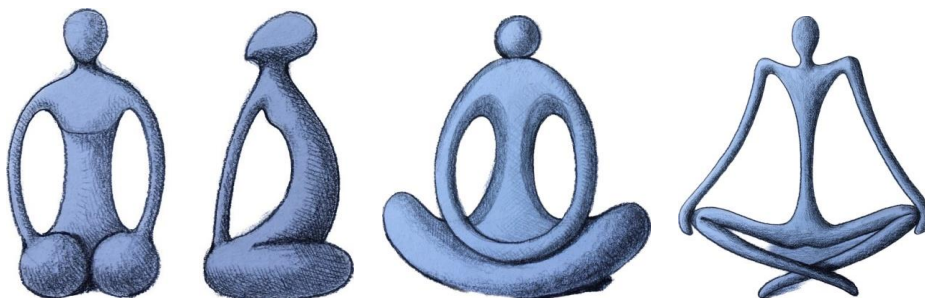

ภาพที่ 1 ภาพร่างต้นแบบ 1

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

3.2 การค้นหารูปลักษณ์ใหม่เพื่อเป็นการสร้างสรรค์ เมื่อได้ภาพร่างต้นแบบ หยาบ ๆ ขึ้นมาแล้วนั้น นำมาทดลองร่างภาพท่าทางการนั่งสมาธิมาผสมผสานให้เข้ากัน กับรูปทรงของระฆัง ผู้สร้างสรรค์ต้องคิดค้นหารูปลักษณ์ใหม่เพื่อเป็นการสร้างสรรค์

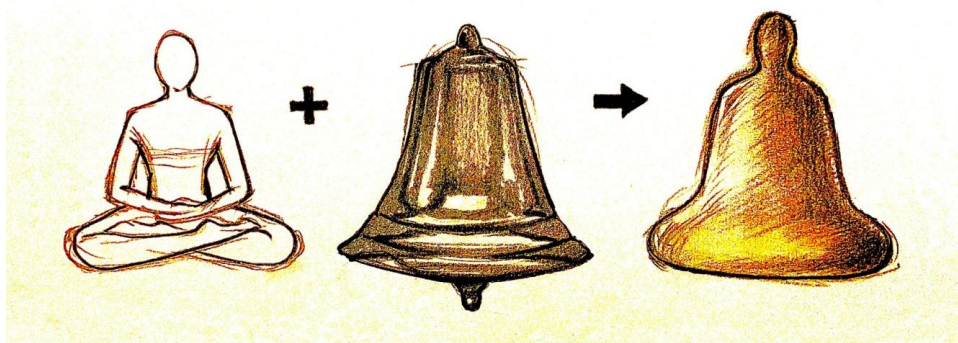
ซึ่งทั้งหมดนี้จะไปปรากฏอยู่ในภาพร่างและผลงานประติมากรรมลอยตัวของ ผู้สร้างสรรค์ ตามแนวความคิดที่ได้กำหนดไว้ ขึ้นมาอีกจำนวนหนึ่ง แล้วทำการคัดเลือกภาพร่างที่ดีที่สุด มาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 ภาพร่างต้นแบบ 2

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

3.3 วิเคราะห์ภาพร่างต้นแบบทั้งหมดนั้นมาปรับปรุงและแก้ไข โดยการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความลึกซึ้ง และเข้าถึงแก่นสารของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับท่าทางการนั่งสมาธิที่เชื่อมโยงกับจิตที่สงบนิ่งให้มีความเรียบง่ายที่สุด แต่ภาพร่างต้นแบบทั้งหมดเหล่านี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลภาพลักษณ์เบื้องต้นในการนำความคิดได้ ซึ่งทำให้ผู้สร้างสรรค์มองเห็นแนวทางในการสร้างสรรค์ที่มีความชัดเจนมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาภาพร่างต้นแบบในเรื่องของรูปแบบของท่าทางการนั่งสมาธิ รวมถึงความคิดใหม่ในลักษณะต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยนำต้นแบบมาจากท่านั่งสมาธิและรูปทรงของระฆัง นำเสนอภาพร่างต้นแบบแสดงถึงท่าทางการนั่งสมาธิที่มีความเรียบง่าย สามารถมองเห็นเป็นรูปแบบเดียวกันในทุกด้าน

ภาพที่ 3 ภาพร่างต้นแบบ 3

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

3.4 สร้างสรรค์ประติมากรรมลอยตัวทดลอง ในขั้นตอนนี้จะเป็นกระบวนการของการนำภาพร่างที่ได้มาทำการคัดเลือกแล้ว เห็นว่าตรงตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้มากที่สุด มาปรับปรุงและแก้ไขในสิ่งที่เห็นว่าควรปรับปรุงและแก้ไข แต่ประการสำคัญในการสร้างสรรค์นั้น ถือว่าท่าทางการนั่งทำสมาธิเป็นเพียงเครื่องมือหรือแรงบันดาลใจที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนี้เท่านั้น สิ่งที่มีความสำคัญคือในเรื่องของแนวความคิดที่ต้องมีความแปลกใหม่ ซึ่งในขั้นตอนของกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะนั้น ไม่สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนได้ทั้งหมดในทุกขั้นตอน เพราะในบางขั้นตอนนั้นอาจจะค้นพบสิ่งใหม่ได้โดยบังเอิญที่นอกเหนือจากการควบคุม

ภาพที่ 4 ประติมากรรมลอยตัวทดลอง

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

3.5 สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัว เป็นการนำผลงานทดลองที่ได้สร้างสรรค์และพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขมาเป็นต้นแบบทางความคิดและเริ่มต้นขั้นตอนในการสร้างสรรค์ โดยการนำมาเป็นต้นแบบขยายให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อการสร้างสรรค์ให้เป็นผลงานที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

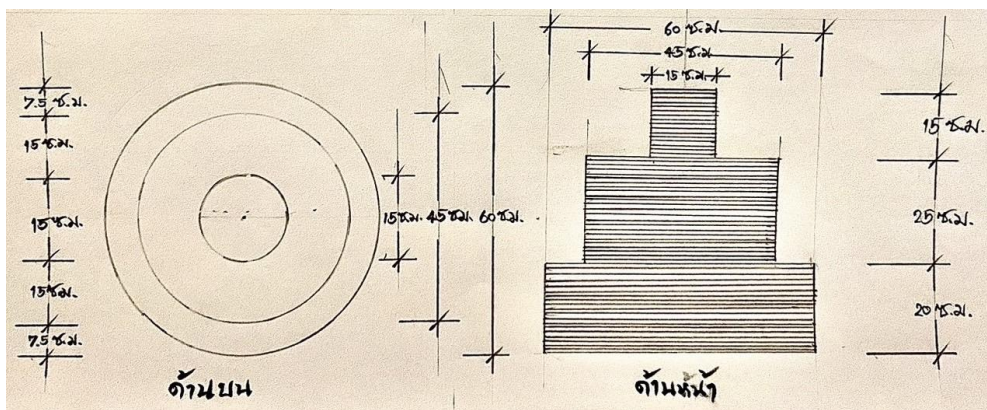
ผลการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัว “สมาธิ” ตามแนวคิดใหม่ของผู้สร้างสรรค์ นำเสนอให้เห็นถึงท่าทางการนั่งสมาธิที่มีความเรียบง่าย สามารถมองเห็นเป็นรูปแบบเดียวกันในทุกด้าน ซึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมลอยตัวให้เป็นผลงานจริงนั้น ผู้สร้างสรรค์ขอลำดับขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นไปจนกระทั่งเป็นผลงานจริงที่เสร็จสมบูรณ์ดังต่อไปนี้

1. เริ่มจากการนำแผ่นโฟมที่มีความหนา 1 ซม. มาตัดเป็นวงกลม โดยกำหนดขนาดต่าง ๆ ดังนี้

- 1) โฟมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 60 ซม. จำนวน 20 แผ่น
- 2) โฟมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 45 ซม. จำนวน 25 แผ่น
- 3) โฟมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 15 ซม. จำนวน 15 แผ่น

2. เมื่อได้แผ่นโฟมที่ตัดด้วยมีดคัตเตอร์และครบตามจำนวนแล้ว นำแผ่นโฟมมาติดเข้าด้วยกันด้วยสเปรย์กาว จนได้รูปทรงตามแบบ ปล่อยทิ้งไว้รอให้กาวแห้งสนิท

ภาพที่ 5 รูปแบบการตัดและการติดโฟม

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

3. เมื่อกาวแห้งสนิทดีแล้ว นำมาตัดแต่งรูปทรงตามที่ได้กำหนดรูปแบบไว้ด้วยมีดคัตเตอร์ ตัดแต่งไปจนกระทั่งได้ขนาดใกล้เคียงกับรูปแบบที่ต้องการ แล้วนำไปขัดแต่งผิวโฟมด้วยกระดาษทรายหยาบ ขัดแต่งไปจนกระทั่งได้ขนาดและรูปทรงตามต้องการ แล้วนำไปขัดแต่งผิวโฟมอีกครั้งด้วยกระดาษทรายละเอียด เพื่อให้ผิวโฟมมีความละเอียดเรียบเนียนมากที่สุด

4. เมื่อได้โฟมที่มีขนาดรูปทรง และขัดแต่งผิวจนเรียบร้อยแล้ว นำไปฉาบผิวโฟมด้วยเคมีฉาบ เพื่อให้ผิวโฟมมีความแข็งแรงทนทานมากขึ้น โดยฉาบให้ทั่วทั้งรูปทรง เมื่อฉาบทั่วทั้งรูปทรงดีแล้ว ทิ้งไว้รอให้เคมีฉาบนั่นแห้งสนิท

5. เมื่อเคมีฉาบแห้งสนิทดีแล้ว นำไปขัดแต่งผิวด้วยกระดาษทรายหยาบปานกลาง ขัดแต่งผิวให้ได้รูปทรงตามที่ได้กำหนดไว้ ในการขัดแต่งผิวในแต่ละครั้งนั้นอาจมีบางส่วนที่ยังไม่ได้ขนาด หรือเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ต้องนำเคมีฉาบมาฉาบเพิ่มเติม เพื่อให้ได้รูปทรงตามที่ต้องการมากที่สุด และทิ้งไว้รอให้เคมีฉาบแห้งสนิท เมื่อแห้งสนิทดีแล้วก็นำไปขัดแต่ง

ผิวอีกครั้ง ทำในลักษณะเช่นนี้ไปจนกระทั่งมีขนาดของรูปทรงและพื้นผิวที่เรียบเนียนสวยงาม

6. ทำสีรองพื้น ในการทำสีรองพื้นนั้นก็เพื่อป้องกันไม่ให้เคมีฉาบ ดูดซับสีจริง ซึ่งคุณสมบัติของเคมีฉาบจะช่วยอุดรูพรุนของผิวโพลีที่เป็นลักษณะขรุขระให้เรียบเนียนขึ้น และไม่กัดเนื้อโพลี โดยผู้สร้างสรรค์ใช้สีดำเป็นสีรองพื้น พ่นไปจนทั่วรูปทรง ทิ้งไว้ให้สีรองพื้นแห้งสนิท ทำเช่นนี้ 3 ครั้ง เพื่อความสวยงาม

ภาพที่ 6 การพ่นสีรองพื้น

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

7. นำรูปทรงที่ทำสีรองพื้นเรียบร้อยแล้ว ไปสู่ขั้นตอนของการทำสีจริง ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้สีทอง ซึ่งสื่อหมายถึงเกี่ยวกับพลังและความอุดมสมบูรณ์ การให้ชีวิตใหม่ให้พลังในการดิ้นตัวเองให้หลุดพ้นจากความตกต่ำในจิตใจ (บรรจบ กำจัด, 2549, น. 60) โดยนำสีทองพ่นไปจนทั่วทั้งรูปทรงและทิ้งไว้รอจนกระทั่งสีแห้งสนิท

ภาพที่ 7 พ่นสีจริงสีทอง

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

8. เมื่อสีแห้งสนิทดีแล้ว ชัดแต่งผิวด้วยกระดาษทรายละเอียด เพื่อให้ผลงานประติมากรรมลอยตัวมีความสมบูรณ์

ภาพที่ 8 ผลงานประติมากรรมลอยตัวเสร็จสมบูรณ์

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ทั้งนี้ ผลงานสร้างสรรค์ประติมากรรมลอยตัว “สมาธิ” ได้นำไปจัดแสดงนิทรรศการ ณ หอศิลป์ RRU. ชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 17-30 เมษายน 2566

ภาพที่ 9 การจัดแสดงผลงาน

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

สรุป

ผลงานประติมากรรมประติมากรรมลอยตัว “สมาธิ” เพื่อการเชื่อมโยงกายกับจิต ให้สงบนิ่ง รูปแบบท่าทางการนั่งทำสมาธิที่ส่งผลให้เกิดความสงบ เป็นรูปทรงที่ผสมผสานกัน ระหว่างท่านั่งสมาธิกับระฆัง โดยไม่มีรายละเอียดต่าง ๆ ภายในรูปทรง ที่แสดงให้เห็นถึง ความเป็นคน เป็นเพียงรูปทรงภายนอกที่มีลักษณะคล้ายกับคนที่กำลังนั่งสมาธิ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ต้องการถ่ายทอดถึงความเรียบง่ายของรูปทรง ซึ่งได้มาจากข้อมูล ที่ทำการศึกษาหลักการของการฝึกสมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุข ผ่านทฤษฎีของผู้สร้างสรรค์ สื่อถึงความสงบ สบาย ว่างเปล่า การดำรงอยู่ของร่างกาย โดยนำรูปทรงของระฆัง ที่ผู้สร้างสรรค์ประทับใจในความไพเราะของเสียงระฆังภายในวัด เมื่อลมพัดผ่าน ผสานกับท่านั่งสมาธิจนเกิดเป็นผลงานประติมากรรมลอยตัวที่น่าเสนอ ให้เห็นถึงท่าทางการนั่งสมาธิที่มีความเรียบง่าย สามารถมองเห็นเป็นรูปแบบเดียวกัน ในทุกด้าน

อภิปรายผล

การทำสมาธิ คือ ความสงบ สบาย ว่างเปล่า และเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สามารถทำได้ด้วย ตนเอง ผลการสร้างสรรคผลงานประติมากรรมลอยตัว “สมาธิ” เป็นผลงานที่ดูเรียบง่าย ตรงตามทฤษฎีของผู้สร้างสรรค์ สื่อถึงความสงบ สบาย ว่างเปล่า การดำรงอยู่ของร่างกาย

ซึ่งในความหมายของพื้นที่ว่างในงานประติมากรรม จึงมีสภาพเป็นสภาวะธรรมที่เชื่อมโยงความหมายของการตั้งรู้ถึงการดำรงอยู่ของรูปและนาม สามารถถ่ายทอดผลงานศิลปะที่เป็นรูปธรรมเรื่องสมาธิให้เกิดเป็นรูปธรรมให้ผู้รับชมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของสัญญา ศิริพานิช (2557, น. 135) ที่กล่าวว่า พุทธศิลปกรรมมิได้น้อมนำจิตใจให้เข้าถึงความดีและความจริงโดยผ่านการเสพเท่านั้น การสร้างสรรค์ศิลปะก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่น่าพาผู้คนบรรลุถึงความดีและความจริงได้ และสอดคล้องกับ ฉัตรมงคล อินสว่าง (2562, น. 1868) ที่ได้ศึกษาการแสดงออกถึงพื้นที่ว่างภายในงานประติมากรรมจำนวน 4 ชิ้นของประติมากรชาวอังกฤษ แอนโธนี กอร์มลีย์ ที่สร้างสรรค์ขึ้นระหว่างช่วง ค.ศ. 1974 -2002 พบว่า ผลงานโดยส่วนใหญ่ของกอร์มลีย์ มีรูปทรงของร่างกายมนุษย์เป็นพื้นฐาน สามารถสัมผัสจับต้องได้ ดำรงอยู่ในรูปของพื้นที่ว่างภายในงานประติมากรรมทำให้ร่างกายและความว่างเปล่าได้ถูกร้อยเรียงความหมายเข้าไว้ด้วยกัน แนวคิดที่มีต่อร่างกายในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญของเทคนิค วิธีการสร้างสรรค์ ของศิลปินเปรียบได้กับหลักคิดของพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญต่อการร่างกายในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่สามารถนำพาจิตใจไปสู่ความหลุดพ้นเช่นกัน ด้วยการใช้ร่างกายเป็นพื้นที่แห่งการสังเกตถึงการมีอยู่ของมูลเหตุแห่งทุกข์ และความจริงแท้ในธรรมชาติ ผ่านการสัมผัสรู้ถึงการดำรงอยู่และความรู้สึกที่ได้รับจากร่างกายและจิต ด้วยการมีสมาธิและสติตระหนักรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ผลงานสร้างสรรค์ประติมากรรมชิ้นนี้มาจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการทำสมาธิ และข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแรงบันดาลใจซึ่งสังเคราะห์ผ่านความเป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์ ทั้งนี้ผู้ที่สนใจสามารถสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะเดียวกันนี้ในมุมมองอื่นผ่านทรรศนะและตัวตนของตนเองได้

2. ผลงานสร้างสรรค์ผลงานนี้มาจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการทำสมาธิ นำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เป็นรูปธรรมเรื่องสมาธิ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนและมีขั้นตอนอย่างชัดเจน ผู้ที่สนใจสามารถนำรูปแบบการสร้างสรรค์ทางศิลปะไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์พัฒนาผลงานศิลปะต่อไป

รายการอ้างอิง

- กาญจนา หาญศรีวรพงศ์ และพระมหามิตร ฐิตปญโญ. (2562). “สมาธิกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์”. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19, 1: 287-295.
- ฉัตรมงคล อินสว่าง. (2562). “พื้นที่แห่งการตื่นรู้ในงานประติมากรรมของแอนโทนี กอร์มลีย์”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12, 6: 1851-1870.
- ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ. (2559). *พระพุทธรูปเพ็ญทศกิริยา*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566. เข้าถึงจาก http://www.rama9art.org/artisan/2018/january/masterpieces_art/index.html
- นนทิวรรณ จันทนะพะลิน. (2556). *นิทรรศการ : Nonthivathn Chandhanaphalin*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566. เข้าถึงจาก https://www.barameeofart.com/product_detail.php?id=1742&page=2&event_s=28&artist_s=&lang=
- บรรจบ กำจัด. (2549). “Color Therapy ศาสตร์แห่งสีเพื่อการบำบัดโรค”. *ชีวจิต*, 9, 195: 58-62.
- โพธิศึกษาลัย. (2554). *พระพุทธรูปศิลปะคันธาระ (Gandhara)*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566. เข้าถึงจาก <http://www.bodhisikkhalai.com/gandhara.php>
- มานพ สุวรรณปิ่นทะ. (2564). *จิตวิญญานงานประติมากรรม*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566. เข้าถึงจาก <https://www.mixmagazine.in.th/00005829>
- สัญญา ศิริพานิช. (2557). “อิทธิพลของปัญญาสชาติที่มีต่อพุทธศิลปกรรม ในเขตพุทธสถาน : กรณีศึกษาวัดในอำเภอเมืองเชียงใหม่”. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 5, 2: 133-183.
- สุนีย์ สัจจาไชยนนท์ และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560). “การบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการนั่งสมาธิของวัดพระธรรมกาย ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6, 2: 251-267.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. (2532). *พระพุทธรูปปางสมาธิ ประติมากรรมศิลปะขอม*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566. เข้าถึงจาก <http://www.thapra.lib.su.ac.th/supatlib/picture2.php?check=country&keyword=5&Page=50>
- สงจินฉือ. (2564). *รูปปั้น “ทรัมป์” นั่งสมาธิ ฝีมือชาวจีน สอนคติเรื่องการ “ปล่อยวาง”*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566. เข้าถึงจาก <https://www.voathai.com/a/trump-meditating-post-chinese-artist-/5837412.html>